POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335 — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 137 • Maribor, četrtek, dne 30. novembra 1939 • Leto XIV

Trije udarci naenkrat za delavstvo

Zima sama na sebi je za siromašno delavstvo huda šiba, ker nima pomočkov niti za jelo, kaj še za kurjavo in toplo obleko. Zaslužki so premajhni. Zima, slabi zaslužki in nezaposlnost ter naraščajoča draginja so udarci za proletarijat.

V listih čitamo dolge lepe članke, ki se cede dobrodelnosti, usmiljenja in govore o politiki s socialnim obeležjem. Čitamo poročila o akcijah, ali vse to je le kapljica miloščine v morju socialnih razmer, ne pa prava potrebna rešitev perečega problema, ki danes pretresa ne le nas, ampak ves svet ...

V našem listu smo stavljali nasvete in predloge, ki [illegible] V tem trenutku pa ni mogoč drugačen izhod, kakor da se preskrbe potrebna sredstva v zadostni meri za vse one, ki so brez posla ali so sicer v skrajni bedi. To ni le socialna marveč tudi narodna dolžnost.

Nahajamo se v vojni. Zaposlenost popušča. Draginja pri nas narašča že par let, dočim mezde padajo. V sedanjih vojnih razmerah pa draginja še posebno rapidno narašča deloma zaradi mednarodnih prometnih motenj, nedvomno pa tudi zaradi špekulacij brezvestnežev.

Mezdne razmere pri nas so splošno silno slabe. S podraževanjem življenskih potrebščin pa postajajo te mezde še manj vredne in kaže, da bo zabredlo delavstvo in nameščenstvo, ne samo nezaposleni, v največjo bedo to zimo in morda še za daljšo dobo.

Doslej se naših predlogov, ki so jih stavile delavske in nameščenske organizacije, ni upoštevalo. Treba je samo seči po njih in jih izvajati. Če bi bili to prej storili, bi se danes gotovo ne nahajali pred tako težkim vprašanjem.

Prvo pa, kar je potrebno, je da se zvišajo primerno delavske in nameščenske mezde, **drugo,** da se izvede kontrola nad navijanjem cen in **tretje,** da se s primernimi deli ob zadostnih mezdah poskrbi za zaposlitev onih nesrečnežev, ki nimajo niti skorje kruha.

Ne pomagajo besede, ne lepi članki; dejanja, primerna dejanja so potrebna, ki imajo socialno realno obeležje.

Ženska volilna pravica

Kakor pravijo, pripravljajo nov volilni zakon za narodno skupščino in za občinske volitve. Mnogo se razpravlja in ugiblje, kakšna bosta nova volilna zakona. Zaradi aktualnosti obeh zakonov so se tudi ženska gibanja pričela zavzemati živahneje za volilno pravico žene.

Ozrimo se nekoliko v razvoj vprašanja ženske volilne pravice.

V bivši Avstriji je bila ženska volilna pravica jako aktualno vprašanje. V Ljubljani so žene že imele volilno pravico, ko smo imeli še volilne kurije in ni njih udeležba pri volitvah slovesu Ljubljane prav nič škodovala.

Poudariti moramo pa, da se je v Sloveniji, poleg socialistov, ki so bili vedno pristaši ženske aktivne in pasivne volilne pravice, zavzemala za žensko volilno pravico zlasti Slovenska ljudska stranka, ki tvori sedaj del JRZ stranke in sodeluje že štiri leta v vladi.

Socialisti svojega mnenja nismo izpremenili. Ženam gre aktivna in pasivna volilna pravica v narodno skupščino, v občino in v vse druge ustanove, kjer se odloča o specialnih ali splošnih javnih stvareh.

Tudi v mnogih drugih državah so žene enakopravne in od povsod tam čujemo le ugodnejše vesti o njih sodelovanju.

Zapora nemškega izvoza v prekomorske države

prične 4. decembra

Angleški parlament je izglasoval uredbo o zapori nemškega izvoza v prekomorske države, t. j. da bodo angleške ladje zaplenile odslej vsako blago nemškega izvoza, pa najsi je poslano tudi preko nevtralnih držav.

Angleški kralj je uredbo podpisal, izvajati pa se bo pričela dne 4. decembra.

Slično uredbo je objavila tudi francoska vlada.

Reuterjev poročevalski urad dodaja k tej odločbi Anglije, da bo zasega nemškega izvoza rodila bolj hitro učinkovite uspehe, kakor pa v zadnji vojni.

Nemško časopisje pa pravi, da hoče Anglija s tem izstradati nemške žene in otroke in povzročiti, da bi v Nemčiji izbruhnile epidemije. Nemčija namreč ne bo več v stanu, da si s prodajo svojega blaga v inozemstvu zagotovi devize, ki so ji potrebne za nakup vojnih potrebščin, pa tudi surovin in živeža v inozemstvu.

Sovjetska Rusija izjavlja, da je prenehala veljati nenapadalna pogodba s Finsko

Kot vzrok navajajo v Moskvi, da so Finci streljali na sovjetsko ozemlje, kar pa Finci odločno zanikajo.

Napeto razmerje med Sovjetsko Rusijo in Finsko, ki je nastalo radi tega, ker Finska ni hotela sprejeti ruskih zahtev in odstopiti del svojega ozemlja, se je zadnje dni zaostrilo.

Sovjetska vlada je objavila, da so Finci preteklo nedeljo, dne 28. t. m., na meji v Kareliji, severno Leningrada obstreljevali ruske čete s topovi in ubili 3 vojake in 1 častnika, 9 vojakov pa ranili.

Finska vlada zanika, da bi bila njena vojska sprožila en sam strel na rusko ozemlje, pač pa je ruska vojska imela vežbe v ostrem streljanju s topovi v obmejnem ozemlju in ni izključeno, da je kakšna granata pogodila pozicijo lastne vojske ob meji.

Rusija je poslala finski vladi protestno noto, z zahtevo, da se finska vojska umakne 25 km od meje.

Finska vlada je odgovorila, da je pripravljena to storiti, ako se istočasno umakne na enako razdaljo tudi sovjetska vojska.

Spričo tega zadržanja finske vlade je sovjetska vlada izjavila, da nenapadalni pakt, ki je obstojal med Rusijo in Finsko, ni več v veljavi, ali z drugimi besedami, da si pridržuje proste roke.

Finska vlada je sedaj naknadno sporočila v Moskvo, da je pripravljena sprejeti vsak predlog sovjetske vlade, ki bi se tikal preiskave prej označenega incidenta, obenem pa izraža prepričanje, da Sovjetska Rusija ne bo napadla tako majhne državice kot je Finska.

Francoski veleposlanik Naggyar v Moskvi se je po tri mesečni odsotnosti zopet vrnil v Moskvo in prevzel svoje službeno mesto.

Trgovina med Nemčijo in Rusijo

Nemčija je sporedno s političnim paktom sklenila z Rusijo obenem trgovinsko pogodbo, po kateri mora Rusija dobaviti Nemčiji za 20 milijard dinarjev raznega blaga, kakor živila, rude, mangan, lan, volno, fosfate, žveplo, svinec, cink, baker in druge surovine. To so ogromne dobave. Rusija zaraditega zahteva v baltskih državah in tudi na Finskem razne vojne baze, da bi si tako zasigurala varnost trgovine z Nemčijo po morju. Prav iz tega razloga je poslala Nemčija Finski nasvet, da naj ustreže ruskim zahtevam po vojnih bazah na zah na svojem ozemlju in v morju. (»Exchange Telegraph«.)

Na bojiščih večje akcije

Dasi je na fronti precej mirno, se pa vendarle opaža, da se bojev izvidnic udeležujejo mnogo večje edinice, ki štejejo tudi do 1000 vojakov in da se istočasno raztegnejo izvidniški podvigi na en do dva kilometra dolžino, kar se v prvih dveh mesecih vojne ni dogajalo. Nemci se tudi poslužujejo nekega novega načina vojskovanja. Pred pričetkom akcije spravijo topove v prvo linijo in potem začno strahovito obstreljevati nasprotne postojanke. Nato topove umaknejo v ozadje, pehotni oddelki pa naskočijo. Doslej pa tudi ta taktika še ni rodila uspeha. Vsa vojna na zapadu se še nadalje izčrpava v otipavanju fronte. Francozi hočejo prepustiti inicijativo Nemcem, pri tem pa računajo, da bi nemško armadno vodstvo vendarle utegnilo tvegati napad preko Belgije in Nizozemske.

Na bojiščih so uporabljali Nemci pri svojih akcijah granate, ki razvijajo silen dim. Pod zaščito tega dima so napadli francoske postojanke. Po krvavem boju so bili odbiti.

Vojna na morju

Švedske pritožbe

Švedska vlada je vložila protest v Berlinu, ker so nemške ladje položile mine v švedskih vodah. Nadalje se pritožuje švedska vlada, da nemška mornarica v Baltiškem morju zadržuje 30 švedskih ladij, natovorjenih z lesom za Belgijo in Holandsko.

Potopljene angleške vojne ladje

Angleška admiraliteta javlja, da sta dve nemški vojni ladji v islandskih vodah potopili angleški poštni parnik »Rapwalpindi«, ki je bil spremenjen v pomožno vojno ladjo. Nemški ladji sta v megli in dežju ušli zasledovalcem.

Vojna je vplivala tudi na angleške tradicije. Dne 28. novembra je bilo otvorjeno jesensko zasedanje angleškega parlamenta. Kralj in kraljica se to pot nista pripeljala v odprti kočiji, ampak v zaprtem vozu. Na sejo so prišli tudi peri, t. j. člani gornjega doma, toda ne z zgodovinskimi vlasuljami na glavi, ampak kot civilisti, ali pa v uniformah, v kolikor so vpoklicani v vojaško službo.

Angleške in francoske delegacije na Balkanu

Pravkar je odšla z Balkana angleška gospodarska delegacija, te dni se mudi v Beogradu še francoska,

ki hočeta navezati z Balkanom boljše trgovinske odnošaje. Pogajanja imajo namen poživeti in navezati trgovino izven Evrope, dočim Francija in Anglija sami s kupovanjem nista prav radodarni. Namen teh trgovskih zvez je vsekakor podpreti neomejeno gospodarsko blokado, ki sta jo te dni Anglija in Francija uvedli.

Kaj se dogaja na Poljskem?

Reuter poroča:

Poljska vlada, ki se nahaja v Franciji, razglaša, da je poljski narod v od Nemcev zasedenem delu države izpostavljen silnemu terorju. Vrše se usmrtitve v množicah. Zlasti trebijo v vrstah intelektualcev. Na tisoče ljudi roma tudi v koncentracijska taborišča. Za Nemce iz baltskih držav delajo prostor na ta način, da selijo poljsko prebivalstvo, male in velike kmete ter poljedelske delavce z njihovih domačij in na teh posestvih ter domovih potem naseljujejo lastne ljudi iz Baltika.

Zasebni nameščenci in draginja

Zasebni nameščenci v vsej državi kakor tudi pri nas vodijo akcijo za izboljšanje nameščenskih plač. Teh akcij se udeležujejo tudi v Sloveniji vse svobodne nameščenske organizacije.

Zadnje vesti

Sladkor, kava, kakao in riž

»Avala« poroča, da je finančni minister odredil enotno engros ceno za sladkor v vsej državi. V nadrobni prodaji pa se bo sladkor še naprej prodajal po različnih cenah, ker je prodaja sladkorja prosta.

Otežkočena je preskrba s kavo. Cena kavi je narastla od začetka vojne že za 40 odstotkov. Enake težave so glede dobave kakaoa.

Na podlagi pogodbe z Italijo bomo dobili 500 vagonov riža, ki pa je že v naprej razprodan. Kljub temu bo ta količina riža zadostovala za precej časa in se ni bati pomanjkanja riža.

Odplačilo predvojnih srbskih dolgov Nemčiji je bilo, kakor poroča »Avala«, te dni urejeno s posebno pogodbo, ki je bila podpisana v Nemčiji.

Vreč primanjkuje. Mlini in sladkorne tovarne tožijo, da jim primanjkuje vreč. Industrija jute nima surovin, da bi lahko krila potrebo. Vreče so se podražile od din 6 na din 8 do din 11 za komad.

Poostrena bo revizija dovoljenj za zaposlovanje inozemcev. Ostati bodo mogli na svojih mestih samo res neobhodno potrebni inozemski specijalisti.

Novi incidenti na rusko-finski meji so se dogodili v teku včerajšnjega dne. Finci pravijo, da jih niso zakrivili, Rusi takisto.

Ali prej volitve ali samoupravna preureditev države?

V jugoslovanskih političnih krogih sta glede preureditve samouprav dve mnenji. Eno mnenje je, da je treba najprej izvesti samouprave in potem volitve, da narodna skupščina odobri storjene ukrepe naknadno. Drugo mnenje pa trdi, da je tako mnenje zgrešeno. Potrebne so najprej volitve, da bo narodna skupščina sodelovala pri novi ustavi, s katero so tesno v zvezi tudi samoupravne pravice, ki se nanašajo na preureditev notranje državne uprave. Zahteva po izvedbi volitev pred preureditvijo države, je bila zahteva združene opozicije še predno se je dr. Maček sporazumel z ministrskim predsednikom Cvetkovičem.

Odstranitev napisa „Dom Viljema Bukšega" s pročelja zagrebške Delavske zbornice

Ime pokojnega Viljema Bukšega pozna ves jugoslovanski socialistični proletarijat. Tudi Slovenci ga poznamo. Viljem Bukšeg je bil predsednik organizacije grafičarjev in predsednik njene tarifne komisije dolgo let. Toda deloval ni le v svoji organizaciji, marveč je v delavskem gibanju opravljal vedno najvažnje posle. Zgrajen je bil popolnoma v vseh družabnih problemih, zlasti socialnih. Imel je vse intelektualske sposobnosti ter je bil poslanec in v Protičevi vladi minister prehrane. Njegova zasluga je tudi, da je bil uveden zakon o socialnem zavarovanju, kateremu je bil tudi prvi generalni direktor. Imetja ni imel; njegov pogreb je oskrbela zveza grafičarjev. Njegov pogreb je dokazal, kako ga je delavstvo in vsa javnost spoštovala kot socialnega in kulturnega delavca.

Delavstvo je cenilo tega poštenega in delovnega sodruga ter v spomin nanj dalo napraviti na zgradbi Delavske zbornice v Zagrebu napis »Delavski dom Viljema Bukšega«.

Uprava Delavske zbornice je dobila novo imenovano samoupravo iz vrst HRS (Hrvatski radnički savez). Skupščina novo imenovane Delavske zbornice je pa sklenila, da se ta napis odstrani z zgradbe Delavske zbornice.

K temu činu dostavljamo samo izrek stare resnice: družabna gibanja, ki ne spoštujejo preteklosti, ne morejo pričakovati boljše bodočnosti.

Angleži imajo skoraj 250 let tiskovno svobodo

V Angliji za tisk nimajo predcenzure že 250 let. Pisci, listi in tiskarnarji so za vsebino spisov odgovorni sodišču (nekaki poroti, ki ji predseduje sodnik). Obtožba se izvrši zaradi spisov, ki bi mogli škodovati družbi ali tudi posamezniku moralno, versko ali sploh zasledovati prevratne cilje. Sodišče pisca ali tiskarnarja obsodi, plačajo pa ti samo globo. Vlada v Angliji nima pravice predcenzure. Tudi v vojni ni mnogo drugače. Vlada cenzurira v vojni samo vojna poročila, da nasprotniku prikriva vojaške načrte, dovoljeno pa je pisati o umestnosti vojne, o napakah vlade, ki jih je zagrešila. Vsak državljan sme napisati svoje mnenje o vojni, ne da bi kaj zagrešil. Angleški tisk protestira, da vojna poročila niso prav točna in zahteva za javnost resničnost poročil, češ da morejo Angleži prenesti tudi najbridkejšo resnico. Angleži se ne morejo izneveriti svobodi mišljenja, debate in kritike, ker so dorasli vsem težkočam. [illegible] Zaradi te svobode je Anglija, kolikor se tiče prave Anglije, močna. Zato čitamo v angleškem tisku tudi najostrejše kritike raznih režimov. Ali prav resnica in javnost sta stebra javnega mnenja.

Poljaki in Židi

Zagrebška »Nova Riječ«, glasilo stranke SDS, kateri pripada minister dr. Budisavljević, piše pod gornjim naslovom:

»Nenadna nemško-poljska vojna, ki je uničila Poljsko državo, je temeljito spremenila tudi razmere med Poljaki in Židi. Znano je, da z Židi na Poljskem, kjer jih je bilo preko 3 milijone, niso postopali ravno z rokavicami, čeprav tam ni bilo službene rasistične politike, kot v nekaterih drugih evropskih državah. To spremembo so znatno povzročile junaške borbe Poljakov in židov proti napadalcem njihovih domov. Sam poljski zunanji minister Zalesky je podal o tem sledečo izjavo: »Jaz ne vprašam, če je kdo Žid ali Poljak. Jaz poznam le državljane Poljske republike, ki so vsi enakopravni. O Židih na Poljskem lahko rečem, da njihovo junaštvo v minulih borbah prav nič ne zaostaja za junaštvom Poljakov. Oni so se borili ramo ob rami junaško s poljskimi vojaki in z njimi enako trpeli.« Predsednik poljskega senata in bivši ministrski predsednik Prystlo pa je zopet rekel sledeče: »Poljaki dandanes brez ozira na trenutno nesrečo v nobeni obliki ne načenjajo židovskega vprašanja. Skupna nesreča je zbližala vse Poljake brez razlike vere. Židi so se bodisi kot vojaki, bodisi kot državljani enako hrabro držali kot vsi drugi državljani.«

Delavski žepni koledarček za l. 1940., ki ga izda vsako leto Strokovna komisija v Ljubljani, bo tudi te dni dogotovljen in razposlan. V koledarčku bo našel vsak delavec in nameščenec mnogo praktičnih pojasnil iz socialno politične zakonodaje. Koledarček pa je tudi praktičen, ker lahko služi kot beležnica, kajti v njem so namreč prazne rubrike za vsak dan v letu posebej, v katere more delavec vpisovati vse važnejše zabeležbe, kot nadure itd.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Pšenice imamo, [illegible] **kruh pa je vseeno drag.** Naglo dviganje cen pšenici in moki je povzročilo pravo paniko med konzumenti. [illegible] V pomirjenje javnosti sedaj razglašajo, da ni govora o kakšnem pomanjkanju pšenice. L. 1938. smo pridelali 50.000 vagonov, izvozili pa samo 14.000 vagonov, tako da je ostalo še precej pšenice na zalogi, ker je doma nismo vse porabili. — Letošnji pridelek pšenice se ceni na 40.000 vagonov. Prizad je odkupil 36.000 vagonov, izvozil pa največ kakšnih 18.000 vagonov. Ako zberemo lanski in letošnji pridelek pšenice, tako pravijo, bi smeli brez nevarnosti za lastno potrebo, izvoziti še 25.000 vagonov. Te številke se lepo čujejo, [illegible] Ako je zaloge res toliko, potem pa naj nam računarji tudi pojasnijo, zakaj je pšenica poskočila od din 100 na din 130, kolikor je dobival za njo kmet od prekupcev ob žetvi, na din 200 in čez?

Zagrebški hišni posestniki proti maksimiranju najemnin. V Zagrebu so imeli hišni posestniki konferenco, ki se je je udeležil iz Ljubljane g. Ivan Frelih, na kateri so protestirali, da bi se najemnina maksimirala. — Konferenco so imele tudi strokovne organizacije delavstva, ki so ostro nastopile proti naraščanju draginje in zahtevale maksimiranje najemnin.

Razpust organizacije hrvatskih skautov. Hrvatski ban je razpustil organizacijo hrvatskih skautov, ki si je nedavno nadela novo ime »Domobran«. V razpustitvenem dekretu se navaja, da je organizacija stala pod vplivom političnega vodstva frankovcev, ki so ji tudi nalašč dali novo ime, kakršnega nosijo v tujini raztepene organizacije frankovskih emigrantov, kateri so orijentirani protihrvatsko in protidržavno. To je prva organizacija na Hrvatskem, ki je bila razpuščena v novih razmerah. Vse kaže, da bo Hrvatska seljačka stranka na Hrvatskem vladala z močno roko, na vsak način pa precej drugače, kot pa so si mislili nekateri, ki so propagirali skupne akcije z dr. Mačkom, misleč, da bodo potem, kadar pride do uresničitve njegovih zahtev in samostojne banovine Hrvatske, imeli proste roke in počeli kar bodo hoteli.

Za razširitev sedanje vlade na vse predstavnike strank, ki so v volitvah dne 11. decembra 1938 skupno nastopile, se je izrekel senator Savica Košanović na konferenci SDS v Splitu.

120 čeških visokošolcev ustreljenih? Havas poroča, da je po nemirih praških visokošolcev Gestapo poiskala vse v univerzi in Masarykovem koleju zabarikadirane češke dijake ter jih, 1200 po številu, odgnala na letališče Ružina pri Pragi, kjer so postavili dijake v vrste in nato vsakega desetega izmed njih ustrelili.

Francoski parlament sklican. V četrtek, dne 30. t. m. se bo sestal francoski parlament, ki bo sklepal o podaljšanju pooblastil Daladierovi vladi.

Demobilizacija italijanske armade. Po poročilu »Havasa« je italijanska vlada izdala uredbo, s katero se ukinjajo nekateri ukrepi, ki so bili izdani ob izbruhu nove vojne. 1. decembra bo odpuščenih iz armade 300.000 rezervistov, ki so bili svojčas vpoklicani pod orožje.

Vojna bo kmalu končana, je dejal grški ministrski predsednik Metaxas na nekem banketu. Dejal je dalje, da države, ki so sicer politično in vojaško nevtralne, ne morejo ohraniti gospodarske nevtralnosti. Grčija je v dobrih odnošajih z vsemi sosedi, zlasti pa z Italijo.

300 protestov je poslala Severna Amerika japonski vladi radi preganjanja ameriških državljanov po Japoncih na zasedenem kitajskem ozemlju.

— — —

Dijaki stavkajo v Rumi. In sicer so stopili v stavko sedmošolci, ki niso zadovoljni s profesorico zgodovine in pa izključitvijo nekega njihovega sošolca.

Hrvatski pomorščaki bodo postali najmanj milijonarji. Ako je res, kar poroča glasilo HSS »Primorje« na Sušaku, cveto našim mornarjem v tej vojni zlati časi. List pravi, da imajo poveljniki ladij mesečno po din 20.000 plače, pa tudi navadni mornarji zaslužijo do din 10.000 mesečno. Kajti biti mornar v sedanjem času, je tvegana stvar. Človek nosi glavo v torbi in zato mora biti pač pošteno plačan. Ako pojde tako naprej, bodo naši mornarji postali najmanj milijonarji.

Vihar uničuje mine. Polaganje prosto plavajočih min ima tudi svojo slabo stran za tistega, ki ima namen, da z njimi škoduje sovražniku. Te dni je vladal na Severnem morju velik vihar. Na valovih razburkanega morja so mine v velikih množinah priplule do belgijske in nizozemske obale ter v ustja rek, kjer so deloma eksplodirale ali pa so jih polovili in uničili. — Nekaj teh min je vrglo tudi proti nemškemu obrežju. Ako te mine niso eksplodirale, ogrožajo sedaj tudi nemške ladje.

Anglija in racijoniranje živil. Od 8. januarja bodo v Angliji omejili porabo masla in šunke na 4 unče tedensko. Nadalje je bilo sporočeno prebivalstvu, naj omeji porabo sladkorja na pol kilograma za osebo.

Letošnje Cankarjeve knjige gredo med člane

Ko bo današnja številka »Delavske Politike« prišla v roke našim čitateljem, bodo tisti izmed njih, ki so člani »Cankarjeve družbe« prejeli že tudi letošnjo edicijo »Cankarjevih« knjig, ki so bile te dni razposlane poverjenikom.

Letošnja edicija »Cankarjevih knjig« bo vzbudila gotovo veliko zanimanje in pozornost. — Razen koledarja, ki ima letos izredno pestro in zanimivo vsebino, bodo člani prejeli še dr. Dermotove »Slovenske politične probleme«, Gorkega literarno delo »Karamora« in pok. Wendla »Marseljezo«, tisti pa, ki so plačali din 5.— več, bodo dobili še Milice Stupanove »Težko vzgojljive otroke«.

Družba se letos ne bo mogla preveč ozirati na zamudnike. Kdor še ni naročil knjig, naj se podviza, sicer bo ostal brez njih.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

Zane Grey: 39

Mož iz gozda

Nenadoma je pretrgal tišino zbor hliptajočih, trdih, čudno bevskajočih glasov. Glasovi so zveneli divje in vendar je bil v njih nek prijazen prizvok. Nenadoma je bilo mogoče opaziti na meji do kamor je padal sij ognja, sive postave, ki so se prikazovale iz teme. Nežen šum oprezno plazečih se nog je bilo čuti okoli taborišča, potem pa se je od vseh strani oglasilo glasno lajanje in tuljenje. Neugnana in zahrbtna tropa, je pomislila Helen. Bila je vesela, ko je zbor ponehal in so se kojoti z naglim, zlobno zvenečim laježem oddaljili.

Zopet je nastala tišina; ako bi Helenina duša ne bila polna neugnane bojazni, bi se ji bil zdel ta molk prijeten in nenavadno lep.

»Ah, — čujte tega potepuha!«, se je zopet oglasil Dale; njegov glas je zvenel vzbudljivo.

Zopet sta dekleti prisluhnili; toda bilo je nepotrebno, kajti nenadoma je bilo čuti iz tišine jasno, odvratno, otožno tuljenje, zategnjeno, čudno in divje.

»O, kaj pa je to?«, je zašepetala Bo.

»To je velik siv volk, — gozdni volk ali samotarec, kakor ga včasih imenujejo«, je odvrnil Dale. »On stoji tu zadaj, visoko gori na vrhu neke pečine. Zavohal nas je in to se mu ne dopade ... Tu je zopet. Čujte! ... O, lačen je.«

Med tem ko je Helen poslušala ta nepopisno divji krik, — tako divji, da se ji je koža ježila po vsem telesu in da so se ji porajali v srcu najbolj čudoviti občutki zapuščenosti, — je uprla svoj pogled na Daleja.

»Vi ga imate radi«, je zamrmrala nehote, ne da si bi bila v svesti, zakaj se ji je vsililo to vprašanje.

Prav gotovo doslej še nihče ni zastavil Daleju takega vprašanja, in ko je o tem razmišljal, se je Helen dozdevalo, kakor da si ni bil glede tega niti sam na jasnem.

»Bo že tako nekako«, je odgovoril.

»Toda volkovi davijo srne in podmladek ter sploh vse, kar je živega v gozdu in se ne more braniti«, mu je očitajoče rekla Bo.

Lovec je pokimal.

»Kako vam torej more biti ljub in drag?«, je ponovila Helen.

»Ako pomislim, se mi zdi, da imam za to celo vrsto razlogov«, je odvrnil Dale. »Volk raztrga in požre svoj plen čisto in gladko. Ne žre nobene mrhovine. Ni strahopetnež. Bojuje se. Ako je treba pogumno umre ... In ljubi samoto.«

»Raztrga in požre svoj plen čisto in gladko ... Kaj mislite s tem?«

»Kuguar naprimer razmesari srno, in ako grisly ubije kakšno kravo ali žrebe, ga zmelje v kašo. Volk pa mori čisto, z ostrimi ugrizi.«

»Kdo je kuguar in kdo grisly?«

»Kuguar je gorski lev ali panter, grisly pa je sivi medved.«

»O, vsi so okrutni!«, je vzkliknila Helen boječe.

»Imate prav. Že večkrat sem streljal na volkove, ker so lovili srno v štafetah.«

»Kaj je to?«

»Včasih gonita po dva ali tudi po več volkov kakšno srno, med tem ko eden izmed njih počiva, podi drugi žival proti svojemu partnerju, ki potem nadaljujejo z lovom. Na ta način dohitita srno. To je gotovo okrutno, toda vsekakor ne strašnejše, kot pa če divjačina pogine od gladu v snegu in ledu, in nič okrutnejše kakor dela lisica, ki podavi piščance, kadar prekljujejo jajčno lupino, ali vrane, ki komaj povrženemu jagnjetu izkljujejo oči in potem čakajo, dokler pogine. In kar se tega tiče, so ljudje še veliko okrutnejši od roparic, kajti človek prekaša naravo, ker poseduje več kot pa samo nagone.«

Helen je pretresena umolknila. Ne samo, da se je seznanila z novim zanimivim poglavjem v zgodovini narave, je dobila tudi majhen migljaj kar se tiče vzroka, zakaj je slutila ali podzavestno uganila, da se skriva v tem možu poseben značaj. Lovec je bil človek, ki je moril živali, da bi dobil njihovo kožo, ali meso, ali rogove, ali pa je ubijal iz same krvoločnosti, — tako je glasila Helenina razlaga o lovcih, in verjela je, da je tako mislila tudi večina ljudi, ki žive v urejenih razmerah. Toda večina nima vedno prav. Lovec je lahko tudi čisto nekaj drugega in mnogo več kot pa preganjalec in morilec živali. Svet gorskega gozda je skoro za vse ljudi tajnost. Mogoče je poznal Dale njegovo življenje, strahote, lepote, žalost in veselje; in kako polna in čudovita je morala biti spričo tega njegova duša! Govoril ji je o tem, da ljudje niso bolji od volkov. Ali je mogoče, da je samotno življenje v divjini tako izučilo moža? Zagrenjenost, zavist, ljubosumnost, jeza, požrešnost in sovraštvo, — ni imelo mesta v srcu lovca. Helen ni uganila tega s svojo bistroumnostjo, ampak s svojim fino razvitim čutom, ki je lasten ženam.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Smrtna žrtev dela. V soboto zvečer, dne 25. novembra se je pri delu ponesrečil 28-letni delavec na separaciji, Bajda Hinko, kateremu je padel težek kamen na levo stran prsnega koša in mu ga zdrobil, da je takoj po prevozu v tukajšnjo rudniško bolnišnico izdihnil. Pogreb se je vršil na farnem pokopališču na Dobovcu v ponedeljek, dne 27. novembra ob številni udeležbi sodelavcev. Delavstvo in obratovodstvo je položilo lepe vence na grob ponesrečencu, kateremu je v slovo spregovoril ob odprtem grobu delavski zaupnik s. Lukač Franc in obratovodja g. inž. Homan. Ponesrečeni je bil nekaj časa tudi član rudarske strokovne organizacije ZRJ. Zapušča mlado vdovo in otroka. Težko prizadeti vdovi izrekamo naše globoko sožalje.

Še ena nesreča. V teku noči od 25. na 26. novembra se je na separaciji pripetila še ena nesreča, ki je pa k sreči lažjega značaja. Kamen je udaril delavca Krhlikarja Ivana na nogi. Zdravi se v tukajšnji rudarski bolnici.

Dva slučaja surovega postopanja z otroci. Nedolgo tega je nek motociklist postavil svoje kolo pred gostilno Forte. Mimoidoči šoloobvezni fantje so pa parkrat prijeli za sireno, da je zatulila ter se odstranili. Čez nekaj časa pa prileti od nekod znan mesarski pomočnik, katerega brat prodaja na tržnem prostoru. Meni nič tebi nič je zagrabil nekega fanta, ki je slučajno šel mimo, a ni bil niti v bližini motornega kolesa, ga vlekel po stopnicah pri Forteju in ga začel pretepati. Oni, ki so to opazovali, so se morali za nedolžnega fanta zavzeti, ker se ni vedelo, kaj bi bil sicer dotičnik s fantom počel. Drug takšen surov napad na nedolžno šoloobvezno dekle se je pripetil v Lokah, krajveno nazvano Petelinova vas. Tam je znan trgovec planil iz svoje trgovine in s pasjim bičem (ali nečem sličnim) začel udrihati po enem izmed deklet, ki je šla mimo, v spremstvu svojih dveh sošolk proti domu na Terezijo. To je storil trgovec baje zato, ker je nekdo mimogrede poropotal po železnih rolojih. Dekletcu je trgovec s svojim korabačem prizadejal težke krvave podpludbe posebno na nogah. Ta dva slučaja dovolj zgovorno pričata o srčni kulturi dveh, ki živita na račun delavskega zaslužka v Trbovljah.

Kdaj je bil iskren? V nedeljo, dne 19. novembra so imeli v »Društvenem domu« predavanje proti komunizmu. Govoril je Albin Breznik, bivši glavni pobornik tega gibanja v Mariboru. Takrat je naše ondotne sodruge na vso moč grdil in zmerjal s socialpatrijoti, socializdajalci in podobno ter hujskal delavce proti njim, ker so se upali zoperstavljati njegovemu komunizmu. Zakaj se je razšel s svojimi nekdanjimi najboljšimi prijatelji, je pa seve njegova stvar in stvar prizadetih, ker za tiste kulise nismo nikdar videli. Bilo bi res zanimivo vedeti, kdaj je bil ta g. Breznik iskren?

Knjižnica »Vzajemnosti« je preurejena in vabi vse čitatelje, da jo obiščejo. Na razpolago so nove knjige in novi seznami. Kdor želi čitati lepe knjige, naj obiskuje knjižnico »Vzajemnosti«, ki ima na razpolago knjige najboljših pisateljev sveta. Tudi nemške knjige so na razpolago. Knjižnica je odprta vsako nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne in vsak četrtek od 4. do 6. ure zvečer. Pristopnina din 2, izposojnina za knjigo din 1.

HRASTNIK

Veliko rudarsko zborovanje

Minulo nedeljo, dne 26. t. m. se je vršilo v dvorani Konzumnega društva rudarsko zborovanje, katerega je sklicala agilna podružnica Zveze rudarjev. Razpravljalo se je predvsem o spremembi pravil Bratovske skladnice, o zadevi plačanih dopustov za rudarje in o položaju rudarjev z ozirom na naraščajočo draginjo. Poročal je s. Arh iz Zagorja, ki je predočil navzočim prizadevanje organizacije za čim ugodnejšo rešitev gornjih vprašanj odnosno zahtev, vsebovanih v prvi točki dnevnega reda, kakor tudi o uspehu rudarske delegacije, ki se je mudila začetkom tega meseca v Beogradu pri pristojnih ministrih, z namenom, da o vsem tem gg. ministre osebno informira.

S. Arh je obširno poročal tudi o vzrokih naraščajoče draginje.

Nadalje je razložil, kaj je ukrenila organizacija za zboljšanje dosedanjih plač rudarjev.

Pri tem pa moramo pripomniti, da nekaterim kar ne gre v račun enoten nastop vsega delavstva, da si pod vodstvom organizacije izbojuje boljše življenjske pogoje.

Tako se ne more odobravati neokusen izpad nekaterih žen, katerih navzočnost je sicer treba pozdraviti, dasi je mogel imeti tak izpad samo en namen, da onemogoči v naprej vsako akcijo organizacije. Ako te žene štejejo tako nesmiselno početje v čast svoji organizaciji, naj vedo, da so na zelo napačni poti. In to po mnenju preudarnih članic te organizacije. Čul se je tudi klic: Najprvo naj organizacija nekaj stori za nas, potem pa postanemo nje člani. Siromak, ki do danes ni še ničesar čul in videl o uspehih organizacije, mora biti pač popoln gluhec in slepec, zato zanj in za one, ki mogoče še z njim mislijo, ni zdravil, razen radikalne operacije.

Ob takih primerih se organizacija seveda ne more ustavljati in bo, čeprav maloštevilna, svojo borbo nadaljevala, da doseže novih uspehov.

Kdor bo na tej poti pomagal, dobrodošel, mlačnežem ali celo obrekovalcem, pa naš prezir!

Organiziran rudar.

LJUBLJANA

Draginjo čutijo tudi ljubljanski občinski nameščenci!

Socialistični predlog v občinskem svetu

Po ljubljanskem indeksu so se v zadnjih mesecih gotovo podražile življenjske potrebščine domala za 15 odst. povprečno.

Ljubljanski nameščenci, zlasti delavci, imajo jako slabe plače. Imamo že inicijativo banske uprave in industrijcev, da je z ozirom na draginjo treba povišati plače delavstvu.

Socialistična občinska svetnika sta zaradi tega v torek stavila nujen predlog, da se mestnim uslužbencem dovolijo takoj primerne draginjske doklade.

Predlog je bil tem nujnejši, ker mestna uprava še ni rešila vprašanja glede izboljšanja prenizkih plač mestnih uslužbencev.

Ljubljanski pekovski pomočniki za zboljšanje mezd. V Ljubljani obstoja med pekovskimi mojstri in pomočniki kolektivna pogodba, ki je pa nekateri mojstri ne izpolnjujejo, kar povečava, kakor pravijo, umazano kunkurenco. Organizacija pomočnikov zahteva 25 odst. zvišanje plač in izvajanje kolektivne pogodbe. Na svoje zahteve je opozorila tudi nadzorne obrtne oblasti.

MARIBOR

Tekstilne surovine iz Italije

Ker v naši tekstilni industriji še vedno primanjkuje surovin za obratovanje, je te dni odpotovala v Italijo posebna komisija predstavnikov tekstilne industrije in zastopnika ministrstva trgovine in industrije. Ta komisija bo skušala predvsem doseči, da bi Italija dobavila naši tekstilni industriji one surovine, ki so bile naročene že pred vojno. Čeprav bodo te surovine sedaj znatno dražje, jih tekstilna industrija mora nabaviti, da ne bo popolnoma obstalo obratovanje. Ta delegacija bo skušala tudi doseči, da bo Italija dovolila izvoz povišanega kontigenta surovin za našo državo. Predvsem bo Italija dobavila naši tekstilni industriji prejo, katere pri nas že dolgo časa primanjkuje.

Upamo, da se bo posrečilo nabaviti potrebne surovine, s čemer bi bilo zopet omogočeno polno obratovanje v tekstilni industriji, kjer na tisoče in tisoče delavoljnih rok čaka na polno zaposlitev, kajti številne velike tekstilne tovarne, predvsem predilnice v Sloveniji, so domala že vse leto radi pomanjkanja surovin obratovale le po tri dni na teden. Tekstilno delavstvo je bilo radi tega skrčenega obratovanja hudo udarjeno že doslej, z naraščanjem draginje pa postajajo razmere naravnost neznosne, zlasti za one delavce in delavke, ki morajo skrbeti za številno družino. Pomanjkanje surovin pa seveda škoduje tudi tekstilni industriji in vpliva na cene tekstilnih izdelkov.

Zborovanje obratnih in organizacijskih zaupnikov

se bo vršilo v nedeljo, dne 3. decembra s točnim začetkom ob 9. uri dop. v »Delavski zbornici«, II. nadstropje.

Dnevni red je izredno važen. Sodružno pozivamo vse podružnice, da pošljejo svoje odbornike kakor tudi obratne zaupnike.

Družnost! K. M. O.

Sprememba pri tukajšnji ekspozituri Delavske zbornice. Kakor smo svojčas poročali, je nova uprava Delavske zbornice v Ljubljani odpovedala vsem trem uslužbencem Delavske zbornice v Mariboru, t. j. vodji ekspozature s. Čehu, voditeljici knjižnice s. Krištof Rezki in knjižničarki ge. Reberšek. S. Krištofova je bila kmalu nato odstavljena kot voditeljica knjižnice in premeščena v Celje, kjer je med tem precej hudo zbolela. Vodja ekspoziture s. Čeh pa je bil dne 28. t. m. razrešen svojih dolžnosti in je že nastopil svoj dopust. Za vodjo ekspoziture je bi limenovan bivši občinski inkasant in organizator ZZD g. Mastinšek. Baje bo novemu vodji ekspoziture dodeljena tudi ena uradnica, prav tako pa je nastopil tudi mesto knjižničarja nov uslužbenec, ker bo gospa Pavla Reberšek, ki sedaj vod knjižnico, vsled odpovedi koncem decembra izstopali iz službe. Tako so torej trenotno nekaterniki, ki so na ves glas kričali proti bivši upravi DZ dosegli svoj cilj in zasedli mesta onih nameščencev, ki so bili sprejeti v to službo od redno izvoljene uprave Delavske zbornice.

Krojaški pomočniki se gibljejo. Med krojaškimi pomočniki je dolgo časa vladalo mrtvilo, nezanimanje za organizacijo in potrebo nastopa v obrambo svojih zakonitih pravic. Šele sestanek, ki se je vršil dne 12. novembra »Pri zlatem konju« je zopet nekoliko razgibal zaspance. Seveda so med tem tudi nastopile nove razmere, ki silijo krojaške pomočnike, da se zamislijo nad svojim položajem. Draginja narašča, mezde pa ostajajo stare. O pomenu organizacije je na sestanku lepo govoril strokovni tajnik s. Stanko Vidović, čigar referat je potem še dopolnil s. Bele, ki je tolmačil pravila organizacije in govoril o potrebi rednega sestajanja članov v društvenem lokalu. Krojaški pomočniki lahko računajo s solidarnostjo ostalega organiziranega delavstva v Mariboru, kakor sta to naglasila za stavbince s. Samec, za pekovske pomočnike pa s. Zidanšek. — Seveda, vse je odvisno od krojaških pomočnikov samih, ako se bodo znali zbrati okrog svoje svobodne strokovne organizacije.

Poslovil se je g. Anton Faganeli, šolski upravitelj v Mariboru, ki je bil premeščen v Ljubljano. Tekom dolgih let svojega tukajšnjega službovanja je postal splošno priljubljen, zlasti v pevskih krogih. Agilno je sodeloval pri Glasbeni matici, ki mu je v soboto večer priredila v hotelu »Orel« lepo odhodnico. Uspešno se je udejstvoval kot skladatelj, je pa tudi izboren solist-baritonist. Delavski pevci ga bodo ohranili v hvaležnem spominu, saj je nad pet let poučeval mešani zbor »Svobode«, s katerim je priredil več lepih koncertov, ki je na njih tudi sam nastopil s solo-točkami. Na novem službenem mestu mu želimo obilo uspeha.

Spremembe na tukajšnjem državnem tožilstvu. Pred več meseci v Maribor premeščeni državni tožilec g. dr. Trampuš Aleksander, je premeščen iz Maribora v Mursko Soboto, državni tožilec g. Franc Sever iz Ljubljane v Maribor, državni tožilec Bogdan Lendovšek pa iz Murske Sobote v Ljubljano. Gospod državni tožilec Sever je bil šele lani premeščen iz Maribora v Ljubljano.

Kolo »Ideal«, ev. št. 2-21.286 je neznan tat ukradel pekovskemu pomočniku Francu Misleju. Kolo je vredno okrog din 800.

Pogreba s. Stanislava Vidoviča se je udeležilo veliko število ljudi, kar najbolj priča, da je bil pokojni priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil tajnik Združenja krojaških mojstrov g. Pravdić in s. Eržen za soc. delavsko gibanje, pevci »Krilatega kolesa« in »Frohsina« so zapeli žalostinke, godba »Glasben. društva železničarjev pa je svirala žalne koračnice.

Seja Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev bo v nedeljo, dne 3. decembra ob 9. uri v prostorih »Delavske zbornice«, Sodna ulica, II. nadstropje. Pridite gotovo!

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem bo vršil na praznik Ujedinjenja v petek, dne 1. decembra t. l. zdravnik g. dr. Turin Ivan, Maribor, Linhartova ulica št. 12. — V nedeljo, dne 3. decembra pa zdravnik g. dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Frančiškanska ulica 8-III.

Del enonadstropnega vrtnega paviljona se je porušil ob zgradbi, ki jo gradi Pokojninski zavod v Krekovi ulici, ker stavba ni imela temeljev. Hujše nesreče ni bilo, kot da bodo morali še ostali del ruševine odnesti.

Narodno gledališče. Petek, 1. dec. ob 15. uri: »Veriga«. Brezplačna predstava za mestne reveže. Ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Globoko znižane cene.

RADVANJE

Tukajšnja »Vzajemnost« priredi v nedeljo, dne 3. decembra s pričetkom ob pol 4. uri pri Lovšetu (poprej gostilna pri »Lipi«) družabno prireditev. Na sporedu: recitacije, dramska vprizoritev itd. — Odbor.

SV. PAVEL PRI PREBOLDU

Zaposlite delavoljne in kruha potrebne! — Tukajšnje podjetje naj bi pri zaposlitvi novih delavcev upoštevalo, da v prvi vrsti zaposli delavce, ki so res potrebni zaslužka, ne pa takšne kot se dogaja, ki so posestniki, obrtniki in povrh jim je še žena zaposlena več let v tovarni. Javnost obsoja takšno postopanje, posebno pa brezposelni in vprašamo, zakaj takšna protekcija pri gotovih ljudeh. — Brezposelni.

JESENICE

K obnovitvi dramskega delovanja D. K. D. »Enakosti«. Lansko leto meseca februarja je oblast razpustila Delavsko kulturno društvo »Enakost« na Jesenicah in letos aprila meseca pa je bilo to društvo po razsodbi Državnega sveta spet obnovljeno. — Člani D. K. D. »Enakosti« so sami delavci pri Kranjski industrijski družbi na Jesenicah. Poleg svojega težkega dela v tovarni se naši delavci udejstvujejo v svojem prostem času še tudi kulturno. — Kakor hitro je bilo imenovano društvo spet dovoljeno, so naši fantje prijeli za delo in so uprizorili dramsko predstavo z naslovom »Upniki na plan«. Ta dramska predstava se je odigrala pred nabito polno dvorano dne 19. novembra in na splošno željo občinstva se je ponovila v nedeljo, dne 26. novembra t. l. Udeležba je bila zadovoljiva. — Za vse to delo se imamo zahvaliti našemu vrlemu delavcu s. Oblaku Alfonzu. — Želimo pa, da D. K. D. »Enakost« prireja bolj pogosto dramske prireditve, ker jih jeseniško delavstvo željno pričakuje. — Obiskovalec dramskih prireditev.

Zvočni kino Radio predvaja v četrtek, dne 30. nov. t. l. ob 8. uri zvečer in v petek (na narodni praznik) ob 3. uri pop. in ob 8. uri zvečer velefilm iz bojev ob irski revoluciji »Ovaduh«. Po znanem romanu L. O. Flabertyja »Noč po izdaji«. Med dodatki zvočni tednik in domač kulturni film. — Sledi »Večna karavana«.

LAŠKO

Socijalne razmere v Radiothermi. Že večkrat je pisala »Delavska Politika«, pa tudi drugo časopisje o razmerah v Radiothermi, toda na žalost ostaja vse pri starem. Na kritiko ni odgovora. Nameščenci so, bodisi s prošnjami ustmeno ali pismeno v pisarni posredovali za zboljšanje razmer; dobili so odgovor, da bo že vse urejeno, da naj kar pošljejo to in ono prošnjo v Ljubljano itd. Potekali so meseci, a vse zaman. O teh razmerah poročamo danes obširneje in upamo, da bo uprava le spoznala upravičenost vseh prošenj svojih nameščencev. Pred meseci je uprava iz neznanih vzrokov odstavila K. z mesta vratarskega sluge ter mu dala službo navadnega delavca (čiščenje parka, sekanje drv, kopanje gred itd.). V prvotni službi je bil že 10 let. Imeli je din 500.—, letoviščarji pa so mu dali mesečno kakih din 100.—. Sedaj dobiva od uprave din 600.—, a ima toliko slabše delo, za preskrbeti pa sedemčlansko družino. Za stanovanje plača din 200 mesečno in mu ostane za preživljanje velike družine komaj borih din 400; na srečo ima vsaj hrano v Radiothermi. Taka družina bi morala imeti vsaj din 1000 mesečno, da bi mogla živeti dostojno življenje. Njegovi otroci so silno slabo oblečeni in jako slabotni. Upravičenost zboljšanja njegove plače kaže dovolj zgovorno tale primer: Nek odločilni gospod ima mesečno nad din 4000 plače, stanovanje, hrano, vso ostalo oskrbo, K. s 7-člansko družino pa samo din 600 mesečnih prejemkov brez kakih drugih bonitet, razen hrane za svojo osebo. Tako je v tej socijalni ustanovi. Za vratarske sluge je uprava nastavila dva mlada Ljubljančana. Poleg tega kasira uprava od vsakega posestnika toplic, ki pride s prtljago, po din 10.—, ki bi jih moral dobiti sluga, ki prenaša prtljago. Tega zneska ni dobil nikdar niti K., niti ga ne dobita sedanji slugi. S 1. novembrom je uprava brez vzroka odpustila iz službe starega plačilnega natakarja Š. in nastavila nekega mladega tujca. Uprava tudi ne plačuje 10 odstotkov napitnin osobju, temveč k večjemu samo po 5 odstotkov. Promet v Radiothermi je včasih rekorden in bi nameščenci pač zaslužili po 10 odstotkov. Poleg tega morajo natakarji streči včasih stotinam bolniških članov, od katerih sploh ne morejo zahtevati kake napitnine. Uslužbenec K. ima še danes samo din 300 mesečne plače, dasi poleg ostalih del čisti dnevno po 60 parov čevljev raznih gostov, a mu uprava ne izplača niti dinarja kake napitnine, četudi prihaja po gostinski uredbi v stik z gosti. Uprava zaposluje tudi 3 delavce, ki jim plačuje na uro samo din 2.50. V. ima poleg teh prejemkov samo hrano opoldne, dočim delavca T. in O. razen urne plače nimata ničesar. Novi točaj mora opravljati tudi elektrotehniške posle, dočim je uprava odstavila prejšnjega vršilca teh poslov mizarja Ko. in mu hkrati odvzela napitninske odstotke. Obljubila mu je povišanje plače in je imenovani vložil pismeno prošnjo, a rešitev te prošnje vsaj do pred kratkim še ni prispela. Čudno je tudi, da daje uprava uslužbencu R. hrano samo opoldne in ne tudi zvečer. Sploh opažamo v tem podjetju neko čudno delitev uslužbencev. Kakšna naj bo bodočnost uslužbencev pri tako nizkih mezdah?

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Naj bi se poboljšal! Na separaciji imamo paznika, ki je bil svoj čas v Nemčiji, odkoder se je vrnil in dobil potem zaposlitev pri TPD. Človek bi pričakoval, da se je v tujini naučil tudi občevanja z rudarji, pa kakor kaže, to ni slučaj. Mož strašno vpije nad delavci in preklinja, da se kar iskre krešejo. Poleg tega grozi delavcem s kaznimi in vsem mogočim. V knjižnici »Vzajemnosti« imamo knjigo o lepem vedenju. Priporočamo možu, da si jo prečita. Mogoče bo potem prišel do prepričanja, da lepa beseda lepo mesto najde. Delavstvo je potrpežljivo, enkrat pa bi se le znalo dogoditi, da bi komu vzkipela jeza, potem pa bi utegnilo biti narobe. V kolikor pa omenjeni gospod nima časa, da bi si prečital knjigo o lepem vedenju, naj si po svoji službeni dolžnosti prečita vsaj — službeni red. **Delavec, ki hoče vplivati z dobrim nasvetom.**

Dobro so se izkazali naši diletanti »Vzajemnosti«, ki so dne 19. t. m. vprizorili na odru v šolski dvorani dramo v 3. dejanjih »Veleja«. Obisk je bil zelo dober, da nam je zmanjkalo sedežev. Toda tudi tistim, ki so morali ves čas igre stati, ni bilo žal. Naše sodružice in sodrugi so pokazali talent in veselje do igranja ter bodo nadaljevali. Dasi se je treba včasih boriti proti nasprotnikom, kjer bi človek najmanj pričakoval, nas to ne bo oviralo. Izobraževalno delo naj nam bo prva dolžnost, kajti le izobraženi delavci bodo našli tudi pot v naše strokovne, kulturne pa tudi v politično organizacijo.

Miklavževanje. Naše društvo »Vzajemnost« priredi 5. decembra v šolski dvorani na Senovem Miklavžev večer z igro enodejanko »Popek«. Darila se šprejemajo v šolski dvorani na Senovem od 3. ure pop. do 6. ure zvečer. Vstopnina za odrasle din 3 in vsak zavojček 50 para. Vsi vljudno vabljeni! Družnost! — Odbor.

STUDENCI PRI MARIBORU

Šolski nadzornik g. Ernest Vranc iz Studencev je premeščen kot okrajni šolski nadzornik v Laško. Udejstvoval se je mnogo v ljudski prosveti in velja med učiteljstvom kot napredni pedagog.

Miklavžev večer priredi podružnica I. del. kolesarskega osrednjega društva za dravsko banovino v soboto, dne 2. decembra v gostilni Mraz v Studencih. Začetek ob 19. uri, Pester spored. Darila sprejema gostilničar. Vstop prost. — Družnost!

Predavanje o socialni zakonodaji v Rušah

Podružnica SDSZJ je sklenila prirediti v letošnji zimski sezoni več predavanj za delavstvo, ki ga je v naši občini precej, tako v tvornici za dušik, kakor tudi v lesni industriji in v tovarni orodja.

Prvo predavanje se je vršilo preteklo soboto, dne 25. novembra v prostorih pri Magdiču. Predavanje je otvoril predsednik strokovne organizacije s. **Stanek.**

Razmere v nekaterih tukajšnjih podjetjih so take, da je treba obravnavati vprašanje socialne zaščite takorekoč iz osnove. Najvažnejše je za mnoge delavce problem plačanja nadur in akordnega dela v nadurah. Predavatelj s. dr. **Reisman** je podrobno obrazložil pravice delavstva v smislu določb zakona o zaščiti delavcev. Pri tem je predavatelj zlasti poudarjal, kako potrebna sta delavcu organizacija in pa delavski list, »Delavska Politika«, iz katerega edino lahko črpa izobrazbo in znanje.

S. **Eržen** pa se je pečal predvsem z vprašanjem socialnih ustanov in važnosti teh ustanov za delavstvo ter njegovega soodločanja v teh ustanovah, ki gospodarijo izključno z delavskim denarjem. Zlasti važno je, da se delavstvo briga za spremembe v socialni zakonodaji, ki se pripravljajo in predlagajo.

Ob koncu je spregovoril še s. **Janko,** ki je pozval vse delavstvo v organizacijo, da bodo končno tudi ruški delavci po številu organiziranih članov predstavljali uvaževanja vredno število.

Pred zaključkom predavanja se je potem priglasilo še **9 novih naročnikov za »Delavsko Politiko«.** Delavstvo je izrazilo željo, da bi se naj slična predavanja še vršila, da bi podrobno upoznalo zaščitno zakonodajo. Z zahvalo predavateljema in udeležencem je s. Stanek zaključil predavanje.

LITIJA

Tuberkuloza zelo razsaja med našim predilniškim delavstvom. To ni nič čudno, ker je delo v prahu, ki ga je v vsaki predilnici dovolj, najbolj škodljivo človeškim pljučam. Zato je pa tudi potrebno, da se vsako količkaj sumljivo obolenje temeljito zdravi in izzdravi. Napol ozdravelega delavca se ne sme pošiljati na delo. OUZD, ki ima nalog, ne samo, da skrbi za zdravljenje obolelih, ampak tudi da čuva nad zdravjem delavstva, bo moral v Litiji imeti toliko zdravnikov, da bodo delavci, ki so spoznani za delo sposobne, lahko šli tudi na nadpregled in potem pred zdravniško komisijo, ako z odločbo lečečega zdravnika niso zadovoljni. Zdravstvene razmere med litijskim predilniškim delavstvom to zahtevajo.

Delavci

ČRNA PRI PREVALJAH

S strahom gledamo v bodočnost. Kakor povsod, tako tudi pri nas čudno hitro naraščajo cene. Predvsem se nam zdi čudno, da je tu in tam zaloga kolonijalnega blaga tako hitro pošla in ko se je potem blago zopet pojavilo, mu je bila cena zelo visoka. Prebivalstva se polašča strašno razburjenje in obenem strah pred bodočnostjo, ker kljub večkratnim zagotovilam v časopisih, da nam, ki smo v kmečki državi, ne bo manjkalo hrane itd., govore razni znaki docelt drugače.

»Ljudska univerza« se je ustanovila. Že pred časom smo poročali v »Delavski Politiki«, da se pri nas snuje »Ljudska univerza« in da so bila tozadevna pravila predložena v odobritev. Namen »Univerze« je, organiziranje prostovoljne in sistematične narodne prosvete za odrasle, ne glede na poklicno pripadnost, spol, društveni položaj ali svetovni nazor. Pravila so bila te dni odobrena od ministrstva prosvete in se bo ustanovni občni zbor vršil dne 3. decembra t. l. ob 11. dopoldne v občinski posvetovalnici. Vabljena so vsa društva in organizacije, kakor tudi ostali, ki jim je za skupno prosvetno delo v našem kraju.

RUŠE

Opozarjamo občane, kateri so imeli razna vplačila na občini, da sedaj, ko je revizijska komisija pričela svoje delo, prijavijo, odnosno zahtevajo potrdila, da je bil njih denar pravilno oddan na pristojna mesta. Javite se vsi prizadeti, ki niste prejeli potrdila o odvedenem denarju.

Naše poročilo glede odstopa župana g. Juršeja je bilo nepravilno. Kakor naknadno zvemo, si je tisti dan, ko je prispela revizijska komisija banske uprave, vzel samo bolezenski dopust radi oslabelosti oči.

Radi odsotnosti g. župana vodi sedaj nekoliko poslov podžupan g. Ravnjak.

Damske plašče

volno, ročna dela, perilo, obleke, klobuke itd. nudi ugodno nova modna trgovina

Lama

Maribor, Jurčičeva 4

KRANJ

Dekan Škerbec proti dekanu dr. Fabijanu. Profesor na teološki fakulteti dr. Fabijan je podal v »Slovencu« z dne 14. t. m. nekaj pojasnil glede smernic katoliške revije »Čas« in se med drugim izrazil tudi sledeče: »Nekateri naročniki »Časa« bi radi videli, da bi »Čas« v vseh vprašanjih dajal popolnoma enoumno določene odgovore in smernice, češ: tako je in nič drugače.« Ker dekan dr. Fabijan ne zagovarja popolnoma enoumno določenih smernic, je smatral dekan Škerbec za potrebno, da profesorja na teološki fakulteti opozori in prepriča »o veliki potrebi po popolnoma enoumno določenih smernicah«. Da je dekan Škerbec odločen pritaš popolnoma enoumno določenih smernic, to nam je že znano iz same pisave »Gorenjca«. Ko se je ustanavljala tekstilna zadruga, ki se je potem, predno je beseda meso postala, spremenila v družbo z omejeno zavezo pod imenom »Teza«, je govoril dekan Škerbec na sestanku v »Ljudskem domu, da bo moral biti vsak član tekstilne zadruge tudi član ZZD in da se »nergačev« v zadrugi ne bo trpelo. Po našem mnenju dekan Škerbec »nergače« ne smatra za pristaše enoumno določenih smernic. Sicer pravi dekan Škerbec, da ni debate o tem, kar g. profesor povdarja, da je namreč možno »v konkretnih kulturnih, gospodarskih, političnih vprašanjih imeti različna naziranja«. Ali navadeni primer mi razumemo tako, da dekan Škerbec tudi v teh vprašanjih zastopa enoumno določene smernice. Kajti katoliško zrelišče pozna enoumno določene smernice do vseh zgoraj navedenih vprašanj — do same oblike družabnega reda. Iz tega zrelišča pa je potem nedopustno imeti v »konkretnih kulturnih, socialnih, gospodarskih, političnih vprašanjih« različna naziranja. Tu je viden dokaz, da se enoumno določene smernice ne dajo omejiti na izključno katoliško vprašanje v čisto verskem smislu. Dekan Škerbec čuti potrebo po strogi katoliški disciplini in katoliški pedagoški vzgoji, kar bi ustavilo socializem, da bi ne udiral v njihove vrste. Rešitev socialnih vprašanj, ki so življenska vprašanja širokih ljudskih množic, gotovo dekan Škerbec ne smatra za potrebno, ker jih niti ie omenja. Nadalje navaja v svojem članku s tem v zvezi več primerov razkola v katoliškem taboru, ki je posledica »večumnih« smernic .Osvežuje spomin na afero pri »Dom in Svetu«, iz katere se je rodilo takozvano »kocbekarstvo«. H »kocbekarstvo« spada po mnenju dekana Škerbca: JSZ in katoliško akademsko društvo »Zarja« ter njihova glasila „Čas", „Dejanje" in menda tudi krščansko socialna „Delavska pravica" — če že ni ta popolnoma »marksistična«. Vsa ta gibanja in časopise spravlja v zvezo z marksizmom in marksisti samo vsled tega, ker se v gotovih gospodarskih in socialnih vprašanjih strinjajo z marksisti. — Mi smo z našim komentarjem hoteli samo pokazati razkol v katoliškem taboru in naše mnenje, v kakšnem smislu čuti dekan Škerbec potrebo po enoumno določenih smernicah. Stremljenje po pravičnejšem družabnem redu, ki se pod pritiskom razmer in spoznanja čezdalje bolj pojavlja v katoliških vrstah, je za »ortodoksne« katoliške kroge tisto pomanjkanje discipline, ki povzroča razkol v katoliškem taboru. Da smo mi prav razumeli članek »enoumne smernice«, to potrjuje sam dekan Škerbec s ponovnim člankom v zadnjem »Gorenjcu«. Ta članek pa je tako jasen, da tudi vsak čitatelj »Gorenjca« lahko razume, kakšna blagodat so za delavstvo te »enoumno določene smernice«.

Delavstvo tovarne »Semperit« zahteva povišanje mezd. Minulo nedeljo se je vršil v »Cankarjevem domu« dobro obiskan sestanek delavstva iz tovarne »Semperit«, na katerem je bilo soglasno sklenjeno, da se obvesti centralo Splošne del. strok. zveze, da stavi podjetju zahtevo po zvišanju mezd v višini, za kolikor so se podražile življenjske potrebščine.

Najlepše Miklavževo darilo je ura, zlatnina in srebrnina. — Dobite najceneje pri ŠEGREGUR DRAGO, urar, Kranj, Vidovdanska c. 15.

ŠOŠTANJ

Kakšne so mezde v naši tovarni? Tovarna usnja Freund v Mariboru je z ozirom na naraščanje draginje povišala mezdo svojim delavcem za 40 para na uro, tako da znaša povišek pri osemurnem delovniku dnevno din 3.20. Mezde delavstva v tej tovarni znašajo za ženske od din 3.50 naprej, za pomožno delavstvo okrog din 5.—, za usnjarske pomočnike po din 6.— do din 6.50 na uro. Kako je s povišanjem mezd v Woschnaggovi tovarni in kakšne so mezde naših usnjarjev?

Delavski pravni svetovalec

Podpora za orožne vaje (Senovo)

V p r a š a n j e: Bil sem na orožnih vajah več kot mesec dni in mi je rudnik plačal mezdo za 4 tedne. Ker sem hotel dobiti podporo tudi za ostali čas, sem se obrnil na Bratovsko skladnico, ki pa me je poslala na občino. Vendar mi je tudi občina odklonila podporo. Ali imam še pravico do kake podpore ali ne?

O d g o v o r: Od Bratovske skladnice ne morete dobiti podpore, ker Bratovska skladnica ne daje podpor za orožne vaje. Država pa daje podpore le rodbinam vpoklicanih in sicer do takrat, dokler so ti na orožnih vajah. Ker ste se vrnili z orožnih vaj, ne morete niti Vi, niti Vaša rodbina zahtevati podpore za nazaj.

Preložitev razprave (Limbuš)

V p r a š a n j e: V teku je bagatelna odškodninska tožba. Ker se ob oklicu razprave ni zglasil ne tožitelj in ne njegov zastopnik, je sodnik preložil razpravo. Ali je bil sodnik k temu upravičen in kdo trpi stroške?

O d g o v o r: Če ni bilo ob oklicu razprave ne tožitelja in ne njegovega zastopnika, ste smeli predlagati zamudno sodbo, če je izkazano, da je bil o razpisu razprave obveščen tožitelj odnosno njegov zastopnik. Ker se pa te pravice niste poslužili, ne boste mogli za to zahtevati povračila stroškov. Ko bo ponovno razpisana razprava in če se boste ob oklicu javili le Vi sami, predlagajte zamudno sodbo in navedite svoje stroške. Če ste se pa izvensodno v stvari že poravnali pa ste dolžni se držati dogovora.

Miklavževa darila

velika izbira, najugodneje pri

JAKOB LAH

MARIBOR

Glavni trg štev. 2

Iz lastne pletarne

Mako spodnje perilo za otroke, moške in dame, jopice, krasne obleke tudi po meri, rokavice, nogavice, kapce najcenejše pri

„Luna" Maribor

samo Glavni trg 24

Zahvala

Ob težki izgubi, ki nas je zadela s smrtjo našega prerano umrlega soproga, očeta, starega očeta in tasta

Stanislava Vidoviča IV

krojaškega mojstra in bivšega učitelja na obrtno-nadaljevalni šoli

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pokojniku v težkih dneh bolezni na kakršenkoli način nudili svojo pomoč, tako gosp. dr. Thalmanu in sestri-strežnici Ludoviki; vsem, ki so nas tolažili in izrazili svoje sožalje, govornikoma gg. Pravdiču in Erženu za poslovilne besede ob odprtem grobu, pevskima zboroma „Krilato kolo" in „Frohsinn" za pretresljive žalostinke, godbi „Glasbenega društva železniških delavcev in uslužbencev" za žalne koračnice; vsem darovalcem prekrasnih vencev in cvetja in vsem, ki so pokojnega spremili na zadnji poti ter se na ta način oddolžili spominu pokojnika.

Žalujoči ostali.

Maribor, dne 28. novembra 1939.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebninah in doti.

Zavaruje za pogrebnino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000·— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000·— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom r. z. z o. z.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Kupujte v svoji zadrugi „Delavski dom" Maribor, Frankopanova 1

Poceni miklavževa darila

se dobi pri **Trpinu, Maribor, Vetrinjska ulica 15**

Lepo brokat svilo, dvojno širino samo din 58·— itd.

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova cesta 13

priporoča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Miklavževa darila

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.